

hvorledes han altid gik med Vanter paa ved Arbejdet udendørs, selv om Sommeren naar han gik og pløjede, „for at Fingrene ikke skulde blive forgrovede og stive“.

Da Gæstgiver Møllerup, Holbæk, begyndte at holde store Jule- og Høstballer paa „Møllerupgaard“, hvortil „pænere Folks Børn“ kom langt borte fra, var det „Herman i Vinstrup“ der stod i Spidsen for det c. fem Mand store Orkester. Naar han om Vinteren spillede til Dans i Holbæk, havde han altid et stort uldent Tørklæde „vøvlet“ om Halsen, og han røg paa en stor Træpibe, der var saa lang, at Pibehovedet hængte helt nede paa Maven. Han holdt ikke Violinen med Hagen som andre Violinister, men lod Violinhalsen ligge paa Haandleddet. Om disse Baller paa Møllerupgaard fortæller Moder:

„Ballerne var averterede længe iforvejen, nærmest for at Møllerup kunde faa en Art Overblik over, hvormange der kom med. Adgangen kostede en Daler, og for den Pris havde man gratis Dans hele Natten til 1. Kl. Musik, der da blev udført af den den Gang meget beundrede og kendte Herman Christensen i Vinstrup. Han havde i Reglen fire Hjælpere; han spillede selv 1. Violin, Hansen-Holløse, Fløjte, og de andre henholdsvis Second, Kontrabas og Horn. Herman spillede med en meget smuk Tone, og hans Spil var temperamentsfuldt. Der var en egen livfuld Flugt og Fart over det lille Orkesters Præstationer, og da det var en stor Sal, vi dansede i, var det jo en stor Fornøjelse. Og tænk! at vi kunde danse i det Kostume vi bar! Vi havde i Reglen to à tre tykke Vadmelsskørter paa og en Damaskeskjole med otte Alens Vidde. Naar vi f. Eksp. dansede forkert Hamborger (I No. 63), var der ordentlig Sus i de vide Kjoler, de kunde ligefrem slaa paa — Ja, der var ingen smalle Steder den Gang, vi var klædt paa!

Naar Kl. var 11^{1/2}, blev der stort Halløj. Møllerup kom saa ind og sagde: „Vil De nu holde op og gaa lidt, for nu skal der spises“. Vinduerne blev smækkede op, og medens Salen blev luftet og der blev dækket Bord, gik man ned i Stuerne underneden. Det varede kun et lille Øjeblik, førend man kom op igen, og saa var der dækket lange Borde hele Salen rundt. Vi satte os saa til at spise ved det „kolde“ Bord, hvor der var alle mulige Retter. Vi fik ogsaa Øl og Kaffe, og alt dette, Dansen og Maden, fik vi for den Daler, og saa blev der endog sagt, at han tjente godt paa det. Vi holdt i Reglen ud til Kl. fire. Naar vi skulde holde op, spillede Herman altid en bestemt Vals (I No. 54) og den var uigenkaldelig sidste Dans“. Herman Christensen døde den 7. Maj 1891.

Niels Larsen (Winther¹⁾) blev født den 3. Oktober 1814 i Igel sø, Kvanløse Sogn, hvor Faderen, Husmand Lars Christensen, havde en lille Ejendom med Jord til og desuden var Landsbyspillemand.

Niels Winther blev Fæstehusmand under Baroniet Zeuthen, Tølløse. Huset, som Niels Winther vist selv byggede, var ogsaa beliggende i Igel sø, men Jordlodden, 3 Td. Land, laa c. 2,000 Alen derfra op til Maglesø og Grøntved Bakker. Lodden var bakket, men ellers af god Bonitet, og Niels Winther drev den mønsterværdigt.

Foruden Landbruget havde Niels Winther, som den Tusindkunstner han var, mange andre Jern i Ilden. Han indrettede saaledes et Smedeværksted i Huset, og der forarbejdede han for Omegnens Skytter, Skæfter og Fjedre til deres Bøsser. Skulde en Bøsse være særlig ekstra fin i Laasetøjet, skulde det være lavet af Niels Winther. Naar Støberierne i Holbæk skulde have en ny Plovmodel, ja da tog man ogsaa ud til Niels Winther og fik ham til at lave den. Der findes endnu mange Skippunds bismere derovre paa Egnen, som han har lavet, og utallige er de gamle „Bornholmere“ og alt det gamle Seletøj, han har repareret.

Det var dog særlig som Violinbygger, at Niels Winther blev kendt viden om. En Violinbygger udtalte en Gang: „Det er en ren Fornøjelse at se en af Niels Winthers Violiner, det er det akkurateste og fineste Arbejde, man kan se for sine Øjne, men jeg synes ikke saa godt om den Tone, der er i dem“. Det var da heldigt, at Dommerne ved Udstillingen i Paris 1872 havde en anden Mening; de tildelte nemlig Husmanden i Igel sø Guldmedalje for den Violin, han havde sendt derned. Den findes nu i privat Eje i Holbæk og burde indlemmes i Musikinstrumentssamlingen i København. For en anden af hans Violiner, der findes i Odsherred, blev der af en københavnsk Kunstner for mange Aar siden forgæves budt 500 Kr. Man maa dog ikke deraf slutte, at alle Niels Winthers Violiner har en saadan Værdi. Nej, Niels Winther lavede baade billige og dyre Violiner, hans Priser var 20, 40 og 50 Kr. pr. Stk. Han lavede ogsaa Violinkasser og er vistnok den første, der har givet dem Facon efter Violinen.

Niels Winthers Genialitet og Prisbillighed skaffede ham mange Kunder. Den i sin Tid kendte Komponist og Musikdirektør, Chr. Jensen, København, rejste selv ud til ham for at faa repareret sine egne og gamle Lumbyes Violiner, og begge udtalte tidt, at der var ingen, der kunde reparere en Violin som Niels Winther. Det var derfor intet Under, at virkelige Kunstnere i København lod ham bygge nye Violiner til sig. Hans Navn, som han brændte ind i Violinerne, staar, inverteret i nogle af dem saa rent og klart, som om Stemplet var lavet af en fin Gravør. Foruden Violiner lavede han ogsaa Fløjter og Klarinetter, udborede selv Træet m. m.

Spillemandsvirksomheden havde han arvet efter sin Fader, og han kom i sine yngre Aar meget ud at spille til Gilder paa Gaardene. Skulde der være Bryllup, og skulde det helst gaa lidt fint til, saa skulde Rikke Winthers (N. W.s Kone) pynte Bruden og Niels spille til Gildet. De kom da gerne Dagen før til Gildesgaarden for at smage paa Øllet og for i det hele taget at se efter, om Anretningen var, som den burde være. Niels Winther havde sit eget lille Orkester, og med dette spillede han til Dans i Bremers Sal i Labæk i Holbæk. Bremer, der var en lille vindtør og alvorlig Mand med tætstudset Overskæg og Brillen, vilde absolut spille Kontrabas i Orkestret, fik han ikke Lov, lejede han ikke Salen ud.

1) Winther var et Øge — efter Tilnavn, som Folk, uvist af hvilken Grund, gav ham. Da Konen, Rikke, kom i Tanker om, at det var et finere Navn end Larsen, antog de det.